

USKALLA VALITA

Museoalan Teemapäivät 24.–25.9.2015

KOOSTE AAMIAISKESKUSTELUISTA

Perjantai 25.9.2015 Ravintola Kiltakellari

6. Jokainen pala on kokonaisuuden osa – miltä näyttää museoiden kokoelmanhallinta vuonna 2015

Aiheeseen johdattelivat Eero Ehanti, projektipäällikkö, Museo 2015 -hanke ja Sampsa Heinonen, suunnittelija, Museo 2015 -hanke

Museo 2015 -hankkeen vetämässä keskustelussa pohdittiin kokoelmatyön nykytilaa ja hahmoteltiin tulevaa. Minkälaisia työvälineitä museoammattilainen tarvitsee nyt ja tulevaisuudessa kokoelmatyössä? Minkälaisia reunaehtoja lait, säädökset, standardit, linjaukset ynnä muut kokoelmaihmisille asettavat? Millä tavoin museoammattilaisen käytössä olevat työvälineet ja resurssit rajaavat vaihtoehtoja ja valintoja? Minkälaisia valintoja tehdään luettelointityössä? Vastaavatko ne kansalaisten odotuksia?

Keskustelu käynnistyi pohdinnalla kokoelmanhallinnan nykytilasta. Ensimmäiseksi teemaksi nousi kysymys olemassa olevan luetteloinnin laadusta ja sen riittävydestä tulevaisuudessa. Todettiin, että laatuvaatimuksien kasvuun vaikuttaa erityisesti sähköisiin aineistoihin kohdistuva julkaisupaine. Muiden muassa luetteloinnissa käytettävien kuvatiedostojen laatu aiheuttaa vanhetessaan päänvaivaa. Onko heikkolaatuisia kuvia kannattavaa julkaista ollenkaan, entä pitäisikö jotkin kuvat pitää vain museon sisäisessä käytössä? Ongelman koetaan syntyneen siitä, että aineistot, jotka alun perin oli tarkoitettu vain

museon omaan käyttöön, pitäisikin nyt laittaa näkyville nettiin. Myös uudelleendigitoinnista aiheutuvat kustannukset ja tunne tuhlatusta ajasta mietityttivät keskustelijoita.

Toinen ongelma, jonka keskustelijat myös kokivat olennaisesti vaikuttavan laatuun, on kiire. Kiireen katsottiin syntyvän erityisesti yrityksestä kuroa umpeen luettelointivajetta. Esille nousi ehdotus uuden näkökulman ottamisesta: Hyväksytään vajeen olemassa olo ja kenties voitaisiin kokeilla jopa luoda sen ympärille ohjattua toimintaa, jossa yleisö saisi jollakin tavalla osallistua kokoelmanhallintaan. Tämä vastaisi omalta osaltaan ulkoa tulevaan paineeseen siirtää museon toimintojen painopistettä kokoelmanhallinnasta yleisötyöhön. Kokoelmaluettelointi, vajeineen kaikkineen, kannattaisikin nähdä resurssina, jolla tavoitellaan yleisöä.

Seuraavaksi siirryttiin pohtimaan kokoelmanhallinnan tulevaisuutta. Luettelointityön priorisoinnin keskustelijat näkevät haasteena ja aiheena, joka tulevaisuuden kokoelmanhallinnassa tulee entistä tärkeämmäksi. Mieluummin keskustelijat haluaisivat tehdä vähän ja hyvin, mutta he tiedostavat toiveensa ongelmallisuuden nykytilanteessa, jossa luetteloon kirjataan vain minimitiedot ja eletään siinä toivossa, että näitä tietoja joskus tulevaisuudessa ehdittäisiin täydentämään.

Keskustelussa esiin nousi myös hakutyökalu Finna, joka keskittää Suomen arkistojen, kirjastojen ja museoiden aineistot saman haun alle. Yhteinen toive olisi, että Finnaa käytettäisiin enemmän. Pohdittiin myös haun näkyvyyttä Googlen kuvanhakutoiminnon kautta, minkä katsottiin toimivan vain kohtalaisesti. Pohdittiin myös, onko Finnan oman haun kehnouden syy ohjelmoinnissa vaiko kenties niissä puutteellisissa tiedoissa, joita museot sinne syöttävät. Myös harrastelijoiden mielenkiinnon ja tietojen käyttäminen mainittiin mahdollisena apuna puuttuvien tietojen keräämisessä. Ehdotettiin, että tietoa voisi, esimerkiksi Wikin kautta, kuljettaa nopeammin ja vaivattomammin harrastelijoiden ja museon välillä.

Keskustelijat näkivät myös museon omissa luettelointitavoissa parantamisen varaa. Toivottiin esimerkiksi arvoluokituksen käytön lisäämistä. Kokoelmien helmet pitäisi luetteloida yksityiskohtaisesti, kun taas keski- ja heikkolaatuiset aineistot voitaisiin lisätä luetteloon vähemmällä vaivalla. Tällaisen luettelointitavan koettiin kuitenkin tekevän ongelmalliseksi sen, että monet uudet hankinnat saattavat aluksi vaikuttaa ykköslaadulta, mutta eivät välttämättä olekaan sitä enää myöhemmin. Keskustelijoista tuntuisi kuitenkin vaikealta luokitella rahalla ja vaivalla hankittu teos tai esine heikomman laatuluokan aineistoksi. Uusien aineistojen suosiminen uhkaisikin johtaa luokituksen vääristymiseen.

Lopuksi tuli esille kokoelmien hoidon tärkeys ja ongelmat sen perustelemisessa päättäjille. Tulospaineen takia keskustelijat kokevat, että heiltä vaaditaan jatkuvaa perustelua kokoelmien hoidon hyödyllisyydestä ja sen toteutuksen tehokkuudesta. Keskustelussa ehdotettiin erään neuvokkaan "markkinointikikan" käyttöä tässä yhteydessä: Voisiko vastaus tähän pulmaan olla, että alettaisiin johdonmukaisesti puhua kahdesta eri kokoelmanhoidosta: teknisestä ja tiedollisesta? Tekniseen hoitoon kuuluu kokoelmien fyysinen säilytystyö eli konservointi kaikissa muodoissaan, ja tiedolliseen kokoelmatietojen ja sähköisten aineistojen hallinnointi, kehitys, levitys, tiedotustyö sekä medianäkyvyys. Tämä erotteluhan on jo olemassa käytännössä, nyt sen soisi vielä kuuluvan puheissa.

Lehtiötaululle koottiin keskustelun keskeisimmät ajatukset kokoelmanhallinnan nykyhetkestä ja tulevaisuudesta:

NYT

Laatuvaatimukset kasvavat

Luettelotietojen saattaminen julkiseksi

Luettelointivaje – uhka vai mahdollisuus?

Pienenevät resurssit

TULEVAISUUS

Yleisön osallistaminen

Hierarkkinen luettelointi

Arvoluokitus

Merkitysanalyysi

Priorisointi

Tiedollinen hoito

Koosteen kirjoittaja: Jutta Tynkkynen, Helsingin yliopisto